

Asia

Asetuksen 1305/2013 muuttaminen siltä osin kuin on kyse erityistoimenpiteestä, jolla voidaan tarjota poikkeuksellista väliaikaista tukea maaseuturahastosta Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vastatoimena

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.5.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 1305/2013 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse erityistoimenpiteestä, jolla voidaan tarjota poikkeuksellista väliaikaista tukea Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vastatoimena (COM(2022) 242 final).

Koska kyseessä on kriisituki, asetusehdotus pyritään käsittelemään nopealla aikataululla.

Komissio esitteli asetusehdotuksen maatalouden erityiskomitean kokouksessa 7.6.2022 ja siitä käytiin keskustelu.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä asetusehdotuksen.

Manner-Suomi ei ota tätä erityistoimenpidettä käyttöön, sillä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman varat on tarkkaan ohjelmoitu ja ne oletetaan käytettävän täysimääräisesti nyt maaseutuohjelmassa oleviin toimenpiteisiin olemassa olevilla säännöillä.

Ahvenanmaa harkitsee erityistoimenpiteen käyttöönottoa, mikäli varoja näyttää jäävän käyttämättä.

Pääasiallinen sisältö

Asetusehdotuksen tausta

Monessa jäsenvaltiossa maaseudun kehittämisvaroja on vielä paljon sitomatta ja nykyisten sääntöjen perusteella ne pitäisi sitoa vuoden 2022 loppuun mennessä. Mikäli varoja ei ole sidottu, ne jäävät käyttämättä. N + 3 -sääntö tarkoittaa sitä, että vuoden 2022 loppuun mennessä sidotut varat täytyy maksaa seuraavan kolmen vuoden aikana. Tällä erityistoimenpiteellä mahdollistetaan se, että sitomattomia varoja ei menetetä. Komissio ei ehdota lisävaroja erityistoimenpiteeseen.

Venäjän hyökkäys Ukraina on horjuttanut entisestään muutenkin hauraita maatalousmarkkinoita ja kiihdyttänyt jo ennen hyökkäystä alkanutta hyödykemarkkinoiden hintojen nousua. Erityisesti energian, lannoitteiden ja rehun hintojen nousu on aiheuttanut taloudellisia häiriöitä maatalousalalle ja aiheuttanut maksuvalmiusongelmia maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitämisen tai kehittämisen alalla toimiville viljelijöille ja pienille maaseutuyrityksille. Tämä tuo esille Euroopan elintarvikejärjestelmän haavoittuvuudet, erityisesti riippuvuuden tuonnista, ja herättää huolta maatalous- ja elintarvikeketjun viljelijöiden ja tuottajien tuloista.

Kaupan häiriöt herättävät vakavaa huolta maailmanlaajuisesta ruokaturvasta. Jos tilatasolla nousseita tuotantokustannuksia ei kompensoida korkeammilla hinnoilla, elintarvikeketjun toimintavarmuus saattaa heikentyä. Komission 23.3.2022 antamassa tiedonannossa ruokaturvan varmistamisesta ja elintarvikejärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamisesta (COM(2022)133 final) kehoitetaan puuttumaan kehittyvän kriisin paljastamiin puutteisiin siten, että edistetään siirtymää kohti kestävää, häiriönsietokykyistä ja oikeudenmukaista elintarvikejärjestelmää EU:ssa ja maailmanlaajuisesti.

Tiedonannossa esitetään useita poikkeuksellisia aloitteita ruokaturvan varmistamiseksi ja elintarvikejärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Nykyinen ennennäkemätön tilanne edellyttää kuitenkin uusia poikkeuksellisia ja väliaikaisia aloitteita, sillä tietyt pienyritykset ja viljelijät tarvitsevat kiireellistä tukea. Siirtymistä kohti kestävyyttä on nopeutettava, jotta tuleviin kriiseihin voidaan varautua paremmin; tämän toimenpiteen tuki ei sen vuoksi saisi johtaa Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa koskevan asetuksen (EU) N:o 1305/2013 59 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin varatun maaseuturahaston kokonaisrahoitusosuuden pienenemiseen.

Asetusehdotuksen sisältö

Ehdotuksen tavoitteena on puuttua maataloustoiminnan ja maataloustuotteita jalostavien pienyritysten jatkuvuuden vaarantaviin maksuvalmiusongelmiin.

Komissio ehdottaa Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavaa lisätoimenpidettä. Sen avulla jäsenvaltiot voivat tarjota maksuvalmiustukea viljelijöille ja maatalous- ja elintarvikealan yrityksille, joihin tuotantopanostuskustannusten merkittävä nousu vaikuttaa, erityisesti rehu- ja lannoiteyrityksille sekä jalostusteollisuuden energiaintensiivisille yrityksille, joiden kaasu- ja sähkökustannukset ovat nousseet. Näin puututaan suoraan yritysten kassavirtahaasteisiin, edistetään maailmanlaajuisia elintarviketurvaa ja puututaan kasvaneista tuotantopanostuskustannuksista johtuvaan markkinahäiriöön.

Tuki myönnetään kertaluonteisena korvauksena viljelijöille ja pienille ja keskisuurille (pk) yrityksille, jotka toimivat maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitämisen tai kehittämisen aloilla. Komissio suorittaa maksut talousarvion määrärahojen ja käytettävissä olevien varojen rajoissa. Tuki on myönnettävä puolueettomasti ja syrjimättömin perustein, jotta varat voidaan keskittää parhaiten niihin edunsaajiin, jotka kärsivät Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttamista vaikutuksista eniten. Tällaisia perusteita voivat viljelijöiden osalta olla tuotantoalat, tuotantosuunnat tai tilarakenteet ja pk-yritysten osalta alat, toimintatypit, aluetyypit ja muut erityisrajoitteet.

Jäsenvaltioiden olisi sisällytettävä toimenpide maaseudun kehittämisohjelmiin ohjelmia muuttamalla. Jäsenvaltiot voivat aloittaa maksut tuensaajille sen jälkeen, kun ne ovat toimittaneet ohjelman muutoksen, jolla uusi toimenpide otetaan käyttöön. Ehdotus ohjelman muuttamiseksi voidaan toimittaa sen jälkeen, kun tämä asetusehdotus ja komission täytäntöönpanoasetusten (EU) N:o 808/2014 ja (EU) N:o 809/2014) muutokset on hyväksytty.

Tuen enimmäismäärä on 15 000 euroa viljelijää kohti ja 100 000 euroa pk-yritystä kohti. Myönnettävä tuki saa olla enintään 5 % maaseuturahastosta maaseudun kehittämisohjelmaan liitteen I toisessa osassa tarkoitetusta vuosille 2021–2022 myönnettävästä kokonaisrahoituksesta.

Jäsenvaltioiden on kohdennettava tuki tuensaajille, joihin on kohdistunut eniten vaikutuksia, määrittelemällä saatavilla olevan näytön perusteella tukikelpoisuusedellytykset ja tarvittaessa valintaperusteet, joiden on oltava puolueettomia ja syrjimättömiä. Jäsenvaltioiden myöntämällä tuella on edistettävä ruokaturvaa tai puututtava markkinoiden epätasapainoon ja tuettava viljelijöitä tai pk-yrityksiä, jotka osallistuvat yhteen tai useampaan seuraavista toimista näiden tavoitteiden saavuttamiseksi:

- a) kiertotalous;
- b) ravinnehuolto;
- c) resurssien tehokas käyttö;
- d) ympäristö- ja ilmastoystävälliset tuotantomenetelmät.

Tuki on kertakorvaus, joka maksetaan viimeistään 15.10.2023 toimivaltaisen viranomaisen viimeistään 31.3.2023 hyväksymien tukihakemusten perusteella. Komissio suorittaa sen jälkeen korvauksen talousarviomäärärahojen mukaisesti ja käytettävissä olevien varojen rajoissa. Tuen taso voidaan eriyttää tuensaajaryhmittäin puolueettomin ja syrjimättömin perustein.

Myöntäessään tukea jäsenvaltioiden on otettava huomioon muista kansallisista tai EU:n tukivälineistä tai yksityisistä järjestelmistä myönnetty tuki, jolla lievennetään Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyksestä aiheutuvia vaikutuksia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 42 artiklaan ja 43 artiklan 2 kohtaan.

Asetusehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä Euroopan parlamentin kanssa.

Neuvostossa päätökset tehdään määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asetusehdotuksen käsittelystä vastaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI).

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto 6.6.2022 ja 8.-10.6.2022 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

E-kirje 10.6.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetusehdotuksesta ei aiheudu muutostarpeita kansallisiin substanssilakeihin eikä sillä ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Suomessa lainsäädäntövalta jakautuu eri maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukijärjestelmien osalta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä. Ahvenanmaan itsehallintolain (1141/1991) 27 §:n 15 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat muun muassa maataloustukirahastosta rahoitettavat Euroopan unionin suorien tukien järjestelmään sisältyvät tukijärjestelmät (ns. pilari I) sekä maataloustuotteiden yhteiset markkinajärjestelyt. Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu puolestaan Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 15 kohdan mukaan maaseudun kehittäminen eli maaseuturahastosta osarahoitettavat tukijärjestelmät (ns. pilari II).

Taloudelliset vaikutukset

Suomi ei ota asetusehdotuksen mukaista erityistoimenpidettä käyttöön, joten asetusehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotettu muutos ei edellytä muutoksia vuonna 2020 hyväksytyn EU:n monivuotisen rahoituskehyn määrärahojen vuotuisiin enimmäismääriin. Toimenpiteeseen ei tarvita uusia maksumäärärahoja. Tämän toimenpiteen rahoittamiseksi tarvittavat vuoden 2023 maksumäärärahat vähennetään vastaavasti seuraavien vuosien määrärahoista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2022) 242 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Laura Uusitalo, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 030,
laura.uusitalo@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Tiina Malm, MMM/RO/MAKE, puh. 0295 162 428,
tiina.malm@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2022/0602

Liitteet**Viite**

Asiasanat	jaosto maatalous- ja elintarvike (EU 18), maaseutu, maatalouden erityiskomitea, maatalous,
Hoitaa	MMM
Tiedoksi	ALR, EUE, RUOKA, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK, VTV, YM
